

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันสถานการณ์สาธารณสุขภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ต่าง ๆ ของโลกที่ได้เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศ และเกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดสาธารณสุขภัยต่าง ๆ เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย เป็นต้น การให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จะเป็นหน่วยงานที่เข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นเบื้องต้นและพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามระเบียบทางราชการ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2550, หน้า 7)

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ภารกิจที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อเหตุการณ์สาธารณสุข คือ ภารกิจในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจด้านการให้บริการต่อประชาชนประเภทหนึ่งจากภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลเฝ้าล้อมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยนี้เองกระทรวงมหาดไทยมีนโยบายสำคัญที่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยกำหนดให้มีการฝึกอบรมเพิ่มจำนวนและเพิ่มศักยภาพของสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) โดยมีเป้าหมายรวมทั้งประเทศไม่น้อยกว่า 1 ล้านคนหรือให้แต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 2 ของจำนวนประชากรภายในปี 2549 ดังนั้นกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจึงได้แจ้งประสานให้จังหวัดและกรุงเทพมหานคร ชี้แจงนโยบายการพัฒนาศักยภาพเครือข่าย อปพร. เพื่อให้ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในสังกัดเห็นความสำคัญและร่วมกันปฏิบัติอย่างจริงจัง พร้อมสำรวจจำนวนสมาชิก อปพร. ที่พร้อมปฏิบัติงาน

เพื่อกำหนดเป้าหมายในการฝึกอบรมและประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้มีจิตใจช่วยเหลืองานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเข้ารับการฝึกอบรมเป็น อปพร. โดยภายหลังการฝึกอบรมต้องจัดทำประวัติและทะเบียนสมาชิกรวมถึงมอบหมายภารกิจแก่สมาชิก อปพร. ได้ปฏิบัติรับผิดชอบในการนี้ได้จัดแบ่งศูนย์ อปพร. ในสังกัดออกเป็น 3 ประเภท เพื่อความสะดวก ในการวางแผนการฝึกอบรม ประกอบด้วย ประเภทที่ 1 ได้แก่ ศูนย์ อปพร. ที่มีกำลังสมาชิกเกินกว่าร้อยละ 2 ของประชากรให้ดำเนินการฝึกทบทวนเพิ่มพูนทักษะแก่สมาชิก อปพร. ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมพัฒนาความสัมพันธ์ประเภทที่ 2 ได้แก่ ศูนย์ อปพร. ที่มีกำลังสมาชิกระหว่างร้อยละ 1-2 ของประชากร ให้เร่งจัดการฝึกอบรมเพิ่มเติม เพื่อให้มีจำนวนสมาชิกตามเป้าหมายที่กำหนดประเภทที่ 3 ได้แก่ ศูนย์ อปพร. ที่มีกำลังสมาชิก อปพร. ไม่ถึงร้อยละ 1 จะต้องสร้างความเข้าใจกับผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ให้ความสำคัญและร่วมมือในการจัดฝึกอบรมเพิ่ม อปพร. ทั้งนี้ในการฝึกอบรมจะต้องประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อย่างใกล้ชิดโดยจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันจากการกำหนดนโยบายของกระทรวงมหาดไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2547, หน้า 7)

องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม ได้จัดตั้งศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนขึ้น โดยเห็นความสำคัญต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ ปัจจุบันมีจำนวนอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จำนวน 80 คน ประชาชนได้ให้ความสนใจและความร่วมมือในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเป็นอย่างมากสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนนอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแล้วยังปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับด้านการบริการประชาชน เช่น การปฏิบัติหน้าที่ในงานฌาปนกิจศพ การปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในงานประเพณีต่าง ๆ งานบริการประชาชนประจำจุดตรวจในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เป็นต้น เมื่อจัดตั้งศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนขององค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อมขึ้นแล้วการดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาการปฏิบัติงานของสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การร่วมจัดทำแผน การร่วมฝึกซ้อมแผนป้องกันและการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ร่วมปฏิบัติหน้าที่ระงับอัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย และอุบัติเหตุต่าง ๆ โดยเฉพาะการแบ่งงานรับผิดชอบที่ต้อง

ปฏิบัติตามหน้าที่หลักถึง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านสงเคราะห์ผู้ประสบภัย และด้านปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย ซึ่งแต่ละด้านต้องใช้อาสาสมัครหลายคนเพื่อเปลี่ยนเวรยามในการปฏิบัติหน้าที่ (ศูนย์อาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม, 2559, หน้า อัดสำเนา)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนว่าอยู่ในระดับใด ซึ่งผลการศึกษาก็จะสามารถนำมาพัฒนาการดำเนินงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อมให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ต่อไป

คำถามของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพ้วจังหวัดนครพนม อยู่ในระดับใด
2. ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพ้วจังหวัดนครพนม แตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคล หรือไม่
3. แนวทางส่งเสริมและพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม

2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม ตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

3. เพื่อหาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัย ไว้ดังนี้

ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม แตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

ความสำคัญของการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผลการศึกษามีความสำคัญดังนี้

1. ได้ทราบถึงระดับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม

2. ได้ทราบถึงประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม แตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

3. ได้แนวทางส่งเสริมและพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนพุทธศักราช 2553 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ (สำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน, 2553, หน้า 22)

- 1.1 ด้านการป้องกันและบรรเทาภัย
- 1.2 ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย
- 1.3 ด้านสงเคราะห์ผู้ประสบภัย
- 1.4 ด้านปฏิบัติการกิจกู้ชีพกู้ภัย

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม จำนวน 3,283 คน (สำนักบริหารการทะเบียนอำเภอบ้านแพ้ว กรมการปกครอง ข้อมูล ณ วันที่ 17 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2559)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและวิธีการดำเนินการสุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ Taro Yamane ที่ระดับและ กำหนดค่าความเชื่อมั่น 95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 360 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา

ผู้วิจัยทำการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม

4. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม ได้แก่

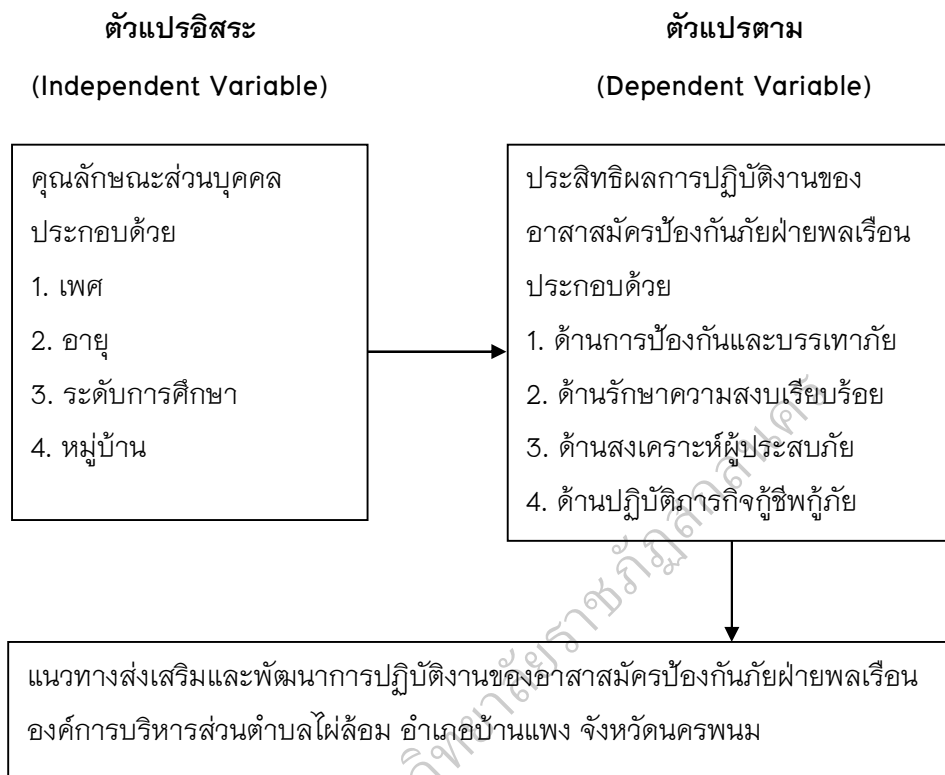
- 4.1.1 เพศ
- 4.1.2 อายุ
- 4.1.3 ระดับการศึกษา
- 4.1.4 หมู่บ้าน

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนพุทธศักราช 2553 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ (สำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน, 2553, หน้า 2)

- 4.2.1 ด้านการป้องกันและบรรเทาภัย
- 4.2.2 ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย
- 4.2.3 ด้านสงเคราะห์ผู้ประสบภัย
- 4.2.4 ด้านปฏิบัติการกิจกู้ชีพกู้ภัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดของประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนพุทธศักราช 2553 (สำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน, 2553, หน้า 2) ได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะ ไว้ดังนี้

1. อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม
2. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หมายถึง ผลการดำเนินงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนพุทธศักราช 2553
3. การปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หมายถึง การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนเตรียมการ

ช่วยเหลือผู้ประสบภัยการฟื้นฟูผู้ประสบภัยตลอดจนการเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ส่วนราชการและสังคมตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช 2553 จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการป้องกันและบรรเทาภัย หมายถึง การปฏิบัติงาน ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการสนับสนุนและจัดเตรียมกำลังสมาชิก ในการป้องกันภัยพิบัติต่าง ๆ หรืออุบัติภัยที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่การจัดเตรียมความพร้อม ในการบรรเทาภัยการดำเนินการกู้ภัยบรรเทาภัยให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3.2 ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย หมายถึง การปฏิบัติงาน ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการสนับสนุนและจัดเตรียมกำลังสมาชิกอปพร. ในการรักษาความสงบเรียบร้อยการรักษาความปลอดภัย

3.3 ด้านสงเคราะห์ผู้ประสบภัย หมายถึง การปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการสนับสนุนและจัดเตรียมกำลังสมาชิกอปพร. ในการช่วยเหลือ หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องข้องในการปฐมและรักษาพยาบาลเบื้องต้นการเคลื่อนย้าย ผู้เจ็บป่วยและการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย

3.4 ด้านปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย หมายถึง การปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการจัดเตรียมยานพาหนะเครื่องมือและอุปกรณ์ในการช่วยเหลือ พยาบาลเบื้องต้น การสนับสนุนหน่วยงานในพื้นที่หรือหน่วยงานข้างเคียงที่มีพื้นที่ติดต่อกัน ในการทำงานกู้ชีพกู้ภัย การให้ความช่วยเหลือและเคลื่อนย้ายผู้ประสบภัยในกรณีเกิดเหตุ ส่งโรงพยาบาลอย่างรวดเร็วทันที่และถูกต้องตามหลักวิชาการ

4. คุณลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะเฉพาะของประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพวง จังหวัดนครพนม ได้แก่

4.1 เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) เพศชาย และ 2) เพศหญิง

4.2 อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนับอายุเต็มปฏิทิน จนถึงปีที่ตอบแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) อายุไม่เกิน 30 ปี 2) อายุ 31-40 ปี 3) อายุ 41-50 ปี 4) อายุ 51 ปีขึ้นไป

4.3 ระดับการศึกษา หมายถึงการศึกษาชั้นสูงสุดที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้รับ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประถมศึกษา (ป.6) 2) มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)

3) มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือ ปวช. 4) อนุปริญญา, ปวส., ปวท. 5) ปริญญาตรีขึ้นไป

4.4 หมู่บ้าน หมายถึง ภูมิสำเนา ที่อยู่อาศัยของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยตามทะเบียนบ้านเลขที่ แบ่งเป็น บ้านไผ่ล้อม หมู่ที่ 1, บ้านโพธิ์ไทร หมู่ที่ 2, บ้านนาโพธิ์ หมู่ที่ 3, บ้านไผ่ล้อมทุ่ง หมู่ที่ 4, บ้านบึงใต้ หมู่ที่ 5 บ้านห้วยทราย หมู่ที่ 6, บ้านทุ่งสว่าง หมู่ที่ 7 และ บ้านโพธิ์ทอง หมู่ที่ 8

5. แนวทางส่งเสริมและพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม หมายถึง ข้อเสนอแนะจากการระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ 10 ท่าน ที่ร่วมกันพิจารณาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม ที่ได้จากบทสรุปของงานวิจัยในด้านที่มีระดับคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครพนม